

Ontstaansgeschiedenis Urban Resort

Dit verhaal gaat over het ontstaan van Urban Resort. Mijn verhaal heeft, zoals elk goed verhaal, een held. En zonder de inspanningen van deze held zou ikzelf een ander leven geleid hebben en zouden de subculturen van Amsterdam zich heel anders ontwikkeld hebben.

Het idee om Urban Resort te starten ontstond na een gesprek tussen de directeur van Bureau Broedplaatsen en Fred en Eric. Hun werd verteld dat de doelgroep niet zelf meer panden zouden kunnen krijgen, maar er hoofdzakelijk panden gegund zouden gaan worden aan broedplaatsontwikkelaars. Er werd hen aangeraden om zelf een stichting op te richten wilden ze de slag niet missen.

We besloten om met een groep bij elkaar te komen om te bepraten wat we moesten met dit nieuws. Deze groep bestond uit Hein de Haan (helaas overleden), Ben Cremer, Jaap Draaisma, Eric Duivenvoorden, Fred Stammeshaus en ik. Wij zijn de initiatiefnemers van Urban Resort. Hay Schoolmeesters werd iets later onderdeel van deze groep.

We vonden dat de lijdraad van Urban het uitgaan van de kracht van groepen mensen zou moeten zijn en niet de kracht om zo veel mogelijk geld te verdienen. Het Volkskrantgebouw was het eerste pand. Conform het eigenlijke oorspronkelijke idee achter het broedplaatsbeleid dat gezamenlijke verantwoordelijkheid leidt tot ontmoeting en dat ontmoetingen leiden tot samenwerking, werden er geen individuele huurders door ons aangenomen, maar alleen gehele groepen die dan de verantwoordelijkheid kregen over een verdieping van het gebouw.

Daarna hebben we met de volgende panden, omdat het collectiviteitsbeginsel de spil is, getracht om maatwerk te leveren omdat iedere groep en elk pand anders is. Er is geen vast format om ons soort panden in te vullen.

De werkelijke oorsprong van Urban Resort is echter gelegen in het verre verleden, een verleden wat bijna niet meer voor te stellen is.

Als Groen-Links het nu over de rafelranden heeft, dan praat ze over gebieden die aan de rand van de stad liggen. Rond 1980 was echter het centrum van Amsterdam één grote rafelrand. De stad was in die tijd grauw en haveloos. In plaats van een overdosis aan toeristen liepen er toen 15 duizend drugsverslaafden rond in het centrum, die allemaal geld moesten hebben om te scoren. De Utrechtsestraat was de tippelzone van de stad, de Zeedijk was dichtgetimmerd en was het handelsgebied voor de heroïne-verkoop. Op de Nieuwendijk bevonden zich sex-bioscopen. Panden werden vanwege de crisis niet onderhouden, en ze waren niet veel waard. Een pand als Singel 114 waar ik woonde, werd in 1984 verkocht tijdens een veiling voor 48.000 gulden, in euro's omgerekend is dat 22.000 euro. Ik denk dat het nu zo'n 4 miljoen euro waard is.

In het centrum waren veel bedrijven gevestigd, er waren zelfs nog fabrieken. Echter veel bedrijven waren vanwege de crisis failliet gegaan of ze waren weggetrokken vanwege het niet kunnen laden en lossen. Hierdoor stonden heel veel bedrijfspanden leeg. Men zegt dat er in die tijd zo'n vijf duizend mensen in gekraakte panden woonden.

Een tweede rafelrand waren toen de negentiende eeuwse wijken rondom het centrum waar hele huizenblokken leegstonden omdat ze gesloopt zouden worden. Ongeveer tienduizend mensen woonden in gekraakte etages. Totaal woonden dus zo'n 2% van de Amsterdamse bevolking gekraakt begin jaren tachtig.

We kraakten om te wonen, en we streden tegen de woningnood. Echter omdat het van oorsprong bedrijfspanden waren, hadden onze panden veel vierkantemeters die niet geschikt waren als woonruimte. Een gekraakte fabriek als Wijers, wat vlakbij het centraalstation gelegen was, had een restaurant, een galerie, ateliers, werkplaatsen, een concertzaal, een avondwinkel. Tijdens het Woon-werkCongres in 1983 in ditzelfde Wijers, mede georganiseerd door onze helden van dit verhaal; Jaap Draaisma en Hein de Haan, werd mij duidelijk dat we weliswaar woningnood scandeerden, maar de eigenlijke strijd ging om de totale regie over het eigen leven, over zelfbeschikking, regie over invulling van het gehele pand waarin je woonde. Ik kreeg tijdens dit congres door dat de kracht van het collectief belangrijk is.

(Bedrijven hebben deze kracht trouwens ook ontdekt de afgelopen 30 jaar: Overal waar je werkt wordt de nadruk gelegd dat je werkt in een team en dat dus de kracht van het team maakt of het werk goed of slecht gebeurt. Zo is het dus ook in panden).

Het andere inzicht dat ik toen kreeg is dat het letterlijk op straat vechten voor een betere wereld, én het laten zien waarvoor je vecht, noodzakelijk is. Maar dat je daarna moet onderhandelen met machthebbers om de inzet te verzilveren. De helden van dit verhaal, Jaap en Hein, wisten dit al. Terwijl ik alleen het gevecht op straat voerde, waren zij niet alleen op straat te vinden, maar ook bij de onderhandelingstafel met de gemeente. Zij waren bijvoorbeeld bezig om de HAT-subsidienormen te verruimen waardoor er niet alleen individuele woonruimte kon ontstaan, maar ook groepswoonruimten. Zij gingen toen al bij de onderhandelingen uit van collectiviteit als basis van het gebruik van een pand.

Totaal zijn er drie aankoopgolven met de HAT-subsidies geweest. Er zijn ongeveer 180 panden op deze manier gelegaliseerd. De woonruimtes werden aan de voormalige krakers toegewezen, maar de bedrijfsruimtes werden commercieel verhuurd door woningbouwverenigingen. Onze twee helden, Hein en Jaap, waren hierover niet tevreden. Het waren allemaal woonpanden geworden, terwijl naast het wonen ook de zeggenschap over de bedrijfsruimtes essentieel was in hun ogen. Ze zijn de discussie met de gemeente hierover in 1987 gestart. De Casco-plus regeling kwam daardoor van de grond. Hierdoor kwamen panden als de WG paviljoens en het HVO pand in bezit van woningbouwverenigingen, maar de invulling van deze panden was de verantwoordelijkheid van de mensen zelf die er gebruik van maakten.

Vanwege de opgedane kennis werden onze twee helden regelmatig gevraagd om mee te helpen met haalbaarheidsonderzoeken om panden te legaliseren. De HAT-regeling was op een gegeven moment afgeschaft, en de gemeente zat in zijn maag met gekraakt gemeentebesit. De Schoonschippanden kregen de mogelijkheid om zichzelf aan te kopen. Onze twee helden waren ook daar bij betrokken. Ik heb toen veel van deze helden geleerd. Het belangrijkste was: volg niet de beren op de weg van anderen maar blijf kijken naar creatieve mogelijkheden.

Uiteindelijk blijkt dat juist de panden in totale zelfbeheer niet in de vergetelheid geraakt zijn, maar een bekendheid bleven in hun buurt en in de gehele stad.

Vanaf 1994 bleek dat er geen mogelijkheid meer was om panden te legaliseren, de hoeveelheid te kraken panden nam enorm af en grote panden met onder andere hun podia werden ontruimd zonder dat daar vervanging voor kwam. We hebben ons vanaf 1997 ingezet om het broedplaatsbeleid te laten beginnen en inhoudelijk vorm te geven. We konden, door onze ervaringen, de gemeente wijzen op dat zelfbeschikking essentieel is voor de uitstraling van panden. De gemeente heeft onze aanbevelingen overgenomen in het Plan van Aanpak Broedplaatsen 2000: wat de titel kreeg "Geen Cultuur zonder Subcultuur".

Vlak voor de oprichting van Urban Resort was ons al duidelijk dat de gemeente een stille beleidsverandering had doorgevoerd: Het broedplaatsbeleid was in transitie om een verkapt kunstenaarsbeleid te gaan worden. Zelfbeschikking en collectiviteit werden als het kind met het waswater weggegooid.

Met Urban Resort hebben we daarom getracht om de waarden die nodig zijn om levendige panden voor de stad te creëren hoog te houden. Deze kernwaarden zijn Autonomie, Collectiviteit, Functiemenging, Solidariteit en Toegankelijkheid. Dit zijn de items die Jaap in 2007 heeft ingebracht bij de gemeente, en die zijn opgenomen in het eerste CAWA-reglement. De Cawa beoordeelde broedplaatsplannen op basis van dit reglement.

Ik denk dat we bij Urban Resort afscheid nemen van een stads-held. Ik hoop dat degenen die achterblijven deze kernwaarden, waarvoor hij gestreden heeft, bij elk nieuw pand weer opnieuw in ogenschouw gaan nemen.

Kernwaarden:

Een groep heeft een visie waarin wordt aangegeven op welke wijze de groep bijdraagt aan het culturele of creatieve klimaat van de wijk of de stad. Daarbij is sprake van de volgende kenmerken (waarbij het accent kan verschillen):

Autonomie

Het pand kent zelfbeheer en zelfbestuur door de (bewoners en) gebruikers. Zelfbeheer is een keuze voor autonomie en flexibiliteit, maar evenzeer een sociaal experiment dat zich voortdurend ontwikkelt. Daarmee is het op zich al een bijdrage aan de sociaalculturele dynamiek van de stad.

Collectiviteit

Er is interne democratie. Het beheer, het onderhoud en de onderlinge interactie zijn bij uitstek een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het project als geheel. Er is een actief beleid om de sociale cohesie te bevorderen en in stand te houden. Onderlinge hulpverlening is de norm en niet de uitzondering. Het collectief is gericht op duurzaamheid én flexibiliteit van het pand, de sociale structuur en alles wat daarbinnen gebeurt.

Functiemenging

Het gebruik is divers. (Wonen), werken en publieksfuncties zijn gemengd. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen kunstenaars en andere ambachtelijke bedrijvigheid. Evenmin bestaat er een principiële onderscheid

tussen de culturele en de sociaalpolitieke dimensie, voor zover ze al niet samengaan. Er is ook diversiteit (in woonvormen,) in bedrijfsvoering en in vormen van arbeid. Bedrijvigheid is in principe kleinschalig.

Solidariteit

De bewoners en gebruikers zijn erop uit om connecties aan te gaan met elkaar en met de buitenwereld. Ze zijn initiërend in het leggen van contacten en het aangaan van samenwerkingsverbanden binnen hun eigen werkveld, en daarbuiten. Het pand is belangrijk voor minderheidsgroepen in het algemeen en voor de stedelijke subcultuur in het bijzonder. Het speelt een rol in de eigen buurt, en maakt deel uit van stedelijke en landelijke netwerken.

Sociale beweging is een constante factor, bij de individuele bewoners en gebruikers, en bij het pand als collectief.

Toegankelijkheid

De bewoners/gebruikers streven naar toegankelijkheid, zowel voor producenten als voor consumenten. Betaalbaarheid is daarbij een cruciale factor. Niet alleen als randvoorwaarde, maar ook omdat het ruimte schept voor solidariteit, voor experimenten en voor vernieuwing. Openbaarheid en het streven naar openheid zijn essentieel.

Hessel Dokkum, januari 2019